

□ خالىق گازەتىنىڭ تىلشلىرى / دۋ شاڭزى، ۋاڭ لى - ۋىن، شېنخۇا اگەنتىگىنىڭ تىلشلىرى / جاڭ شېۋاۋسۇڭ، جۇ جېچياي

سولتۇستىك شانشىدېڭ جولى كوز جەتكىسىز قىرات - قىرقالارمەن، جىرا - جىلغىلارمەن ۋالاسا- دى. ۇشاق، پويەز، اۆتوكولىككە وتىرىپ، داملىسىز ساپار شەكىى.

9 – ايدىنڭ 13 – كۈنىنەن 14 – كۈنىنە دەيىن شي – انعا بارىپ مەملەكەتنىڭ سېورت جارىسىنىڭ اشلىۋ سالتىنا قاتناسۋ قارساڭنىدا باس شۇجى شي جېينېڭ شانشىدېڭ يۇيلىن قالاسنا كەلىپ قىزمەت تەكسەر- دى، تەكسەرۋ – زەرتەشەۋ جۇرگىزدى. جۇڭگو كومەۋىنىستەرنىڭ سولتۇستىك شانشىيگە تەرەڭ سۇ- يىسپەنشىلگى بار، باس شۇجى شي جېينېڭ سولتۇس- تىك شانشىيدى كوڭىلىنە تەرەڭ ۇيالاىتىپ كەلەدى.

دامۇدېڭ تېيىن وزگەرتتۇ:

”قارا توڭگەرىستەن“ ”جاسىل دامۇعا“ دەيىن

يۇيلىينە قىزمەت تەكسەرگەندەگى العاشقى بەكەتى كومىرگە قاىتتىى بولدى.

«شانخايجېڭ • شېيشان بايانىندا»:
”باتىس وڭتۇستىكتە 300 شاقىرىم جەردە نۇيچۇاڭ دەگەن تاۋ بار، كۇنكەيى قىزىل مىس، تەرسىكەيى تاس بويلاۋ...“.

تاس بويلاۋ، تاس كومىر، تاس سىيا دەگەن- دەرديڭ بارلىعى كومىردىڭ باسقاشا اتالۋلارى. ۇزاق جىلدار بويى يۇيلىننىڭ باي ەنەركيا بايلىعى تولقى پايدالانىلمھاي كەلدى.

وتكەن عاسىردىڭ 80 – جىلدارىندا «يۇيلىن وڭىرىنەن ۇلكەن كومىر الابى بايقالدى» دەگەن خابار خالىق گازەتىنىڭ ىبرىنىشى بەيتىنە شىققاندا رەفورما جاساۋدىڭ، ەسكى اشۇدىڭ شىمىلدىيەن اشقان جۇڭگونىڭ ەنەركيا بايلىغىندا دەگەن قاچەتتى كۇن ساينى كۇشەيىپ جاتقان شاق دەدى.

جەردىڭ ىسۋسىن اشىىپ قاراالتىن الدى. يۇيلىننىڭ كومىرى چاڭجياڭنىڭ وڭتۇستىگى مەن سولتۇستىگىنە قان سىياقتى توقتائۇسىز اعىلدى. يۇيلىننىڭ دامۇ بەت – بەينەسى دە وسى رەتكى ”قارا توڭگەرسى“ سەبەبىنەن وزگەردى.

9 – ايدىنڭ 13 – كۈنى تۇستەن بۇرىن يۇيلىنگە جەتىسمەن باس شۇجى شي جېينېڭ اۆتوكولىككە وتىرىپ ماۋ – ۇسۇدىڭ جانىنداعى، تۇۋىجى وزەن- نىڭ جاعالاۋىنداعى مەملەكەت ەنەركيا توبى يۇيلىن جىميا ۋنەركاسىپ شەكتى سەرىكتەستىگىنە باردى. جول بويى، ىشول دالاداعى جاسىل القاپ، جاسىل القاپتاعى قىستاقتار، تاغى جاپان تۇزدە ەڭسە كوتە- رىپ تۇرعان مۇنارا كۇبىلەر، باس شۇجى اۆتوكو- لىكتىڭ تەرەزەسىنىن جاعالانئا قاراپ وتىردى:

”مەن سوناۋ جىلدارى يانچۇاندا ۇندىرىس اترەتنە تۇسكەن كەزدە يۇيلىن بۇكىل شانشىدەگى ەڭ كەدەي جەر بولاىن. بۇل ارادا جان سانى تىعىز اس – سۇ تاپىشى، سىلدىر – سۇيىق كۇجە – كومهكپەن كۇنەلنەتىن. كەيىن ەنەركيا بايقالدى ىارى اشۇعا قابى- لىمتى جەتتى، ەنەركيا كاسىپ سالاسىن دامىتقاننان كەيىن، بۇكىلدەي باسقاشا بولدى. اينالاسى جارتى عاسىرعا جەتپەيتىن ۋاقتتا يۇيلىن كۇلدەنىپ كەتتى“.

ەنەركيا خاۋىمىسىزدىگى مەملەكەتنىڭ ەكو- نوميكالىق، قوعامدىق دامۇىنا ساپايتىن جالپى جاع- دايلىق، ستىراتەگىيالىق ماسەلە. سول جىلدارى يۇيلىن ”اۋىل شارۋاشلىغىنان“ ۋنەركاسىپكە ارشندى قا- دامەن بۇرىلىس جاساعاندا ”مەملەكەتنىڭ ەنەركيانى دامىتۇ، كاسىپ سالاسىن دامىتۇ، ۋنەركاسىپتەندىرۇ بارسىنا ەڭبەك ىسڭىردى“.

ۋاقتنىڭ وتۇمەن جاعداي وزگەردى، ەكىن- شى 100 جىلدىق كۇرەس نىساناسىنىڭ جاڭا ساپارى باستالدى، ەلىمىزدىڭ دامۇى جاڭا كەزەڭگە ىقتى. باس شۇجى بىلاي دەپ ئىقلاسىپەن تاپسىر- دى: ”بىز دامۇعا جاڭا دامۇ ۇستانىمەن جەتەك- شىلىك ەتۇيمىز كەرەك، ىبرىشاما ۇزاق ۋاقتتا كومىر- دى تۇعاللىق ەنەركيا ەتۇ قاچەتتى، ويىنپەگەندە مەملە- كەتتى وسزاماندىندىرۇعا تىرەك كەمشىل بولادى“.

تۇردە بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى:

”كەلەسى قادامدى ادمۇدا ىبر ىتۇرلى ەنەركيا رەتىنىدە، كومىردىڭ مولشەرىن تىزگىندەپ، جاسىل، تومەن كومىر قىشقىل گازدى دامۇ بەتالە- سى بويىنشا كومىر قىشقىل گازىن شىعارۇدى ەڭ جوعارى مانەنن اسىرماۋ، كومىر قىشقىل گازىن بەيتاراپتاندىرۇ نىسانا – مىندەتنە تۇرالاىىپ، تېيىن وزگەرتىىپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۇ جولىمەن ىجۇرۇ كەرەك“.

داۋىرمەن بىرگە ىلگەرىلدەدى، ”نازا، تومەن كومىر قىشقىل گازدى، خاۋىمىسىز، جوعارى ۇنىم- دى ەنەركيا جۇيەسىن قۇرۇ“ ”14 – بەسىجىلدىق“ جوباعا ەنگىزىلدى. يۇيلىندەگى ىداستۇرلى ەنەركيا كاسپورىندارى دا جاڭا ۇنىم جولدارىن بەلسەنە قاراستردى. تەكسەرۋ – زەرتەشەۋ جۇرگىزگەندە مەملەكەت ەنەركيا توبى يۇيلىن جىميا ۋنەركاسپ شەكتى سەرىكتەستىگىندەگى قاتىستى جاۋاپتى

جولدىاس باس شۇجىگە كومىردى دارەجەگە، ساپاعا ىبولىپ پايدالائۇ ىدسىن ايرىقشاناىستىرىپ، كو- مىر تەگى قوس توتىغن شىعارۇدى ازايىتۇدىڭ قىس- مى مەن توتەىپ بەرۇ شاراسىن باياندادى، باس شۇجىدى كومىر جىميا ۋنەركاسپ كورمە بۇيىمىدا- رىن كورۇگە ۇسىنى ەتتى.

مەدىتسىنالىق سۇيەك شەگە، تىڭسۇ ىجىمى، دىدىس – اياق، زات سانىپ الۋ قالتاسى... بۇل دىدراى- تىن ۋنىمىدەر — كاسپورىننىڭ كومىردەن مەناتولعا، ونان پولې ۋلەفىنىگە، سونداي- اق ىتۇرلى جىميا ۋنەركاسىپ ۋنىمىدەرىنە دەينىگى تۇتاس كاسىپ سالاسى تىزبەگى ۇندىردىسىنىڭ جەتىستىگى.

باس شۇجى ئىقلاسىپەن قىزىعا كوردى:

”مەن بۇگىن بۇل اراعا ەنەركيا دامۇنىىڭ تېيىن جاڭالاپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۇدى، جاسىل دامۇدىڭ، تومەن كومىر قىشقىل گازدى دامۇدىڭ قانداي جولى مەن تاجىرىيەسى بار ەكەندىگىن، قانداي ۋنىمدىلىكتەرگە قول جەتكەندىگىن كورۇ ىۇشنى كەلدىم. كومىر ەلەكتىردى شەكتى دامىتۇ- دان، مولشەرىن ازايىتىپ دامىتۇدان تېيىن وزگەرتىپ دامىتۇعا دەيىن كەلەشىگى زور. اسىرەسە، سىزدەر- دىڭ دىدراىتۇعا بولاتىن ۋنىمدەرئىگىز وتە قۇندى. كومىر كاسىپ سالاسىن دامىتۇدا تېيىن وزگەرتىپ، دارەجەسىن جوعارىلاتۇتۇ، جاسىل، تومەن كومىر قىشقىل گازدى دامۇ جولمىەن ىجۇرۇ كەرەك، وسلاي بولعاندا بايلىقتىڭ، ەنەركيانىڭ، قورش- ان ورتانىڭ ەڭ جوعارى شەگىنەن اسىپ كەتپەيد- دى“.

جىلدىق ۇنىم مىولشەرى 400 مىڭ تونىئاللىق ەتپەلن گلىكول نىسانىنىڭ جۇمىس باىسىندا كوك ىتۇستى جۇمىس كىمەن كېيگەن كاسپورىن جۇمىس- شى – قىزمەتكەرلەرى باس شۇجىدېڭ الدىندا جە- گەرلەرى ئاسقىنداي ىتۇسىپ كوڭىلدى بەينەدە تۇر. ىداستۇرلى ەنەركيا كاسپورىن سالاسىنداعى جۇمىس ىستەۋىشلەردەن وزگەشەلىگى سەرىكتەستىك قىزمەت- كەرلەرىنىڭ ورتاشا جاسى نەبارى 32 جاس ەكەن.

”جاس قوسىن ەكەنسىزدەر، مەرەپەلەرئىگىز ۇستەم بولسىن. سىزدەر تارىجى مىندەت ارقالاعان ادامدارسىزدار. كومىر جىميا كاسىپ سالاسىنىڭ جو- عارى دەڭگەيى، كوپ نەگىزدى، تومەن كومىر قىشقىل گازدى ارنامەن دامۇىن جەبەپ، علمى – تەحنىكادا جاڭقالىق اشۇدى ەڭ كوكەي تەستى مىندەت ەتىپ، شەشۇشى، وزەكتى تەحنىكادان جەمدەل قامال الۋ كەرەك. بورىش داڭقتى، بورىش كەلەلى، ىۇمت سىزدەردە، ىۇمت جاڭادان كۇلا- دەنگىن كاسىپ سالالارىندا“.

زامانالى وزگەرىس:

”اۋزى اسقا جارىماۋدان“ ”اق ۇن، شوشقا ەتى تاڭسىق بولماۋعا“ دەيىن

”تاڭمەرەتەڭ كوكونىس سورىپاسى، تۇستە كەبەك بوتقا، كەشتە تىسكە سىزدىق ەتەرلىك ەشتەڭمە جوق“.

گاۋشىگوۋ سارى تويىراقتى ۇستىرتنىڭ قىرات- تى، جىلعالى ىۋامعىنداعى ىبر جاتاغان تاۋ قوينائۇن- دا اۋزى اسقا جارىمايتىن كەزدەر قىستاقتاعى كونه كوزدەردىڭ ىالى ەسىندە.

ول مىجى اۋدان قالاشىغىنان سولتۇستىككە قاراي 20 كىلومەتىر جەردە، جەرى قۇنارىسىز، ۇنە- مى قۇاڭسىلىق بولىپ تۇرادى. جاڭا جۇڭگو قۇرىل- عان العاشقى مەزگىلدە گاۋشىگوۋلىقتاز ىشەر اس ىۇشىن دە بۇراڭ جول باسقان. اسىلىندە ”بىر بەتكەيدى، كوپ قازسالاڭ، ىبر مومانى ارتىق جەيسىڭ“ دەپ ويلاعان، ناىتيجەسىندە قازعان ساينى كەدەيەلىستى. قوي ىشوپتى جەپ ئاۋىستى، ادام اعاشتى كەمىرىپ ئاۋىستى.

گاۋشىگوۋ قىستاعى پارىتىا پىاجەيكاسىنىڭ شۇجىي جياڭ لىياڭيۇدنىڭ بەينەتتى كۇندەردى ەسكە ىلىپ، بۇگىنگى زەينەتتى كۇندەردى قاستىر- لەگەن اڭگىمەسىنەن باس شۇجى شي جىينېڭ سارى تويىراقتى ۇستىرتنىڭ سۇى مەن تويىراعىنىڭ زايا بولۇى جوينىدەگى ەستەمەسى دە تەرەڭدەي ىغۇستى، ول سۇ، تويىراق، تىڭلآيتقىشى زايا بولاتىن ”3 زايا اتىزدان“ باىتاپ تىلگە الدى، ”ول كەزدە، سولتۇستىك شانشىدە تىڭ اشسا، حىنان زارداپ شەگەتىن“ قىين شاقئار ەدى“.

جاپا تارتىساڭ وزگەرىسكە ۇمتىلاسىڭ. وتكەن

عاسىردىڭ 50 – جىلدارىندا گاۋشىگوۋ ”ىۇش – ۇشنىڭ تۇزىمىنە“ (اتىز، ورمان، جاپلىمىڭ ابرىەرۇى ۇشنىن ىبر ۇلەستى يەلەۋ) نىزدەنىس جاساي باستا- دى. جياڭ لىياڭيياۋ باس شۇجىگە ىتۇسىندىرىپ بىلاي دەدى: بۇل دا سىتەي ىجۇرىپ ويلاپ

تايقان امال: استىقتان مول ىۇنىم الۋ ىۇشىن تىڭلايت- قش كەرەك، تىڭلآيتقىش قوي مەن سىبرىدان كەلە-

دى، قوي مەن سىير ىشوپ جەيدى.

گاۋشىگوۋدىڭ نىزدەنىسى سارى تويىراقتى ۇستىرتنىڭ سۇى مەن تويىراعى زايا بولۇىن جونغە سالۇداعى ىبر قىيىن ماسەلەنى شەشتى. تاۋ ەتەگىندەگى اتىزدان مول ىۇنىمنىڭ ىۇمىتى كورىنىپ تۇر. باس شۇجى اۆتوكولىكتى توقتاتتى.

”گەن سۇارا الاسىزدار ما“، ”اتىزعا بۇرشاق- تى كىرىستىرىپ ەكىنگىزدەر مە“، ”يۇىلەرئىگىزدەن قانىشا ادام سىرتتا جۇمىس سىتەبەيدى“... باس شۇجى اۋىلداستارمەن شۇيىرەكلەسە باستادى.

اۋىلداستاردىڭ ”تۇرمىس جاقساردى، قازىر اق ۇن، كۇرىش، ەتتى دە جەي الاتىن بولىدىق“ دە- گەنىن ەستىپ، باس شۇجى شي جىينېڭ تىبەرەنە: ”قازىر اق ۇن مەن شوشقا ەتى تاڭسىق بولماي قالدى دەگەن كۇندە دە، كەيدە قارا استىقتى ۇنا- تىپ جەيسىڭ“، – دەدى. ول سولتۇستىك شانشىدېڭ اۋىل جاعدايىنا ىبدەن قانىق: ”قاتتى تارىدان سارى مو مى پىسىرنلادى، جۇمىساق تارىدان يىوۇخۇلان، ماي قارما پىسىرنلادى“.

...

مىڭ قۇلبىرا جايقالغان گەنجاي، ونداعى كو- رىنىس اۋەلىگىدەي كوزگە تانىس بولغانمەن، ىپت- سەدە بارلىعى دا وزگەرگەن: تىبىرمەن تارۇ، ئالقاد- داۋدىڭ بارلىعى ماشىناىلاسقان؛ قىرمان سوعۇدا ”دان ابرىعش شۇقپار سىتەتپەيتىن بولدىڭىزدار ما؟“ دەپ سۇرادى، ”ىيا، قازىر ىۇش دوڭگەلكى ماشىنا سىتەتمەز“.

لۇڭتوۋ تاۋىنىڭ توبەسىندە كۇز سامالى

ەسىپ تۇر. باس شۇجى شىعسى جاققا كوز جىبەر- دى، ونان سوڭ باتىس جاققا قاراي ىجۇرىپ، سىققا كوز تاستاپ تەرەڭ تولعانىپ، قايباعات اسەرلەندى.

قاراعاي، سامىرسىن، ارشا، اق ۇيگەكى، قارا- عاش، تەرەك، سارى قاراعان، تاغى ەلھا اعاشى، شىلان اعاشى، وىرلك اعاشى، جالڭعاق اعاشى... نەتكەن تاماشا كورىنىس دەسەڭىزشى! ول بىرنەشە ۇرپاق قىستاق تۇرعىنلارنىڭ قىر جاساپ، جال سوعىپ، ارىق قازىپ، بوگەۋ قالاپ قاجىرلىلىقپەن ەتكەن ەڭبەگىنىڭ جەمىسى.

40“ قىرقا، 21 جىرا، 4553 مۇ ەگىستىك جەر،

2300 مۇ ەكولوگىيالىق ورمان، 1000 مۇ ەكونومىكا- لىق ورمان، 126 تۇنيا نوسىپاسى، 5 جايڭىر سۇ ۇرا- سى، 3 سۇ قويمايسى بار...، – دەدى جياڭ لىياڭيياۋ باس شۇجىگە جالپى ىال ” اۋاقتاتىرئان مالمەت بەرىپ، ”خۇاڭيۇانشۇاي‘. ”خۇاڭيۇانشۇاي‘ تاۋلى ۇڭىر ال- ماسى ىبىزدىڭ’ التىنمىز‘. ىبىز سوغىى جىلدارى ’ىۇش – ۇشنىڭ تۇزىمىنەن‘ ’ىۇش، ەكى، ىبىر‘ ۇلگىسىن قاراستىردىق (ىۇش بولك ورمان، ەكى بولك جايلىم، ىبىر بولك اتىز)“.

باس شۇجى ساۋساعىن ساناپ ىبىر – بىرلەپ توقتالدى: ”ورمان، جايلىم، اتىز اۋىل – قىستاق سىتەرىن دامىتۇدىڭ ىمانى داۋىرمەن بىرگە ەلعا باسۇدا. مەن يانچۇاندا ۇندىرىس اترەتنە تۇس- كەندە گاۋشىگوۋدىڭ اتىن ەستىگەم، سول كەزدە- گى سولتۇستىك شانشىيداعى داجاي قىستاعى ەدى.

سىندەردىڭ ساتىلى اتىزعا كوپ كۇش جۇمىساعاندا.

رىڭ كورىنىپ تۇر، جارتى عاسىردان استام ۋاقتىتان

بەرى تىنباي جالعاىستىرىپ سىتەگەندىكىتەرئىگىز

وڭمىي مەمس“.

”تاۋ تاقىر، جىل ساينىن اپات بولۇدان“ ”سا- تلى اتىزدىڭ تاۋ باسىندا دەيىن جالعاىسىپ، تۇگەل. دەي ورمانىمەن كومەرىلگەننە دەيىن“ ەسكى بەينە شىتتاي جاڭارعان. وسى بىرنەشە جىلدا شانشىدېڭ جاسىل كارتىناسى سولتۇستىككە قاراي 400 نەشە كىلومەتىر كەڭگە جايلىدى. قىستاقئاعىلار- دىڭ ناىتيجەسى دە ادام قۇانارلىق: ”60 جىلدىان بەرى تاۋدى باتپاق باىسىپ، ساي – سالا تاسقىن سۇعا تولىپ، خۇاڭجى وزفەنىنە باتپاق – قۇم اقپاي قالغان. ىر رەتكى جاۋىن – شاشىن مولشەرى ما- ئايدىاعى قىستاقتان 2 — 3 مىللىمەتىر مول بولاتىن“.

”كىشى – كىرىم اعارلاردى جونغە سالۇ ۇزاق بولاشقا سادىد. گاۋشىگوۋ قىستاعى سارى تويىپ- راقاتى ىۇستىرت ەكولوگىياسىن جونغە سالۇدىڭ ۇل- گىسى“، – دەدى باس شۇجى ماسالۇدىڭ ۇل- سۇ، جاسىل تاۋدى باعالى بايلىققا اينالدىرۇعا بولادى، سىىزدەر اەمىالياتتارىڭىز ارقىلى وسى جولدېڭ دۇرىس ەكەندىگىن دالەلدەدىڭىزدەر، بۇل دا ىبىز قازىر دارىپتەپ وتىرعان، ىلگەرلىتەپ وتىرعان جول“.

1969 – جىلى 1 – ايدا 16 جاسقا تولا قويماغان شي جىينېڭ بەيجېڭنەن يان – ان قالاسى يانچۇان اۋدانى لىياڭجىياى قىستاعىنا باردى. ول كەيىن ىبىر ماقالاسىندا بىلاي دەپ جازعان: ”حالىقتىڭ قىزمەت- شىسى رەتىندە، سولتۇستىك شانشىيداعى ىۇستىرت مەنىڭ تىبانىم، وينىكەنى بۇل جەر مەنىڭ خالىق

”بىز وسى ارادان كەلگەمىز“

— *باس شۇجى شي جېينېڭنىڭ شانشىدېڭ يۇيلىن قالاىسىدا قىرمان ئاكىسىر گەلدىڭى جىنىدە سەئەلىڭ*

ىۇشنى ناقتى ىسى سىتەشۇ كەرەك دەيتىن بۇلجە- ماس سەنىمىمدى جەتىلدىردى!“.

”مەن سولتۇستىك شانشىيدا 6 — 7 جىل تۇردىم، سىزدەردىڭ بۇل جەردەگى جاعدايلارىڭىز كەىىندە ”بىزدىڭ“ ول جەرگە جەتپەيتىن. تاماقتائۇ- دى ايتار بولساق، سىزدەردىڭ بۇل جەردەكلەر ىرا- دايم اش جۇرەتىن. سول كەزدە ىسۇيدى، مىچىدان وڭتۇستىككە بارىپ قايبىر تىلەيتىندەر كوپ بولاتىن، ئالاي مىچىنات شەكتىڭىزدەر ىرا، اۋىلداستاردىڭ بۇ- گىنگى تۇرمىسى وتە جايلى ەكەن“.

توڭگەرىس جاڭمىرىعى:

”ەڭ شاعىن قولباشىللىق شتابىنان“ ”ەڭ ۇلكەن خالىق ازاتتىق سوعىسىنا دەيىن“

74 جىلدىڭ الدىنداىى قۇلاشىن كەڭىگە جايغان ىبىندى ىس، ىرەلەڭدەگەن تاۋ جولدارد- مەن بىرتە – بىرتە لسىقا تارتىپ، كوزەۋلى جەرىنە جاقىنداي ىتۇستى.

9 – ايدىڭ 13 – كۇنى تۇستەن كەيىن باس شۇجى شي جىينېڭ ياڭجىياگوۋ توڭگەرىستىك بايىر- مى جۇرتىنا كەلدى، ”بۇل جەردى كورىپ قايتاينى دەگەن ىبىر ارمانىم ورنىلدى“.

وسى بىرنەشە جەر كەپە، سولتۇستىك شانشىيدى اينالا سوعىس جۇرگىزگەن جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسى ورتالىق كومىتەتتى وسى ارادا ”جەلتوقسان ىماجلىسىن“ اشتى، ماۋ زىدۇڭ جولدىاس وسى ارادا »قازىركى جاعداي جانە ىبىز- دىڭ مىنىدەتىمىز« دەگەن شىعارماسىن جازدى، تارىخ بەتالىسىنا ئىقبال جاساعان ”شۇعلا الدىمىزدا“ ۇندەۋى تاپ وسى ارادان بۇكىل ەلگە تارالدى. ”جەلتوقسان ىماجلىسىنىڭ“ بايىرىعى جۇرتىنا اياق باسقاندا، ىبىر جاعىنا جۇڭگو تارىخىنا ئىقبال جاساعان توڭگەرىستىك اعا بۇنداردىڭ تويىتىق ىمۇسىنى، ەندى ىبىر جاعىنا ىماجلىس الاڭىنىڭ ماي بويلاۋى سۇرەتى قويىلعان ەدى. باس شۇجى ۇزاققا دەيىن قاراپ تەرەڭ تولعاندى.

ىتۇسىندىرۇشى ماۋ زىدۇڭ جولداستىڭ بايان- داماداعى جاعداي جوينىدە جاساعان تۇجىرىمەن

اسقاق داۋىسپەن وقىدى:

”بۇل تارىخىي بۇرىلىس كەزەڭ بولدى. بۇل جياڭ جېيشىنىڭ 20 جىلدىق كەرى توڭگەرىستىك ۇستەمدىگى وسۇدەن وشۇگە بەت العان بۇرىلىس كەزەڭ بولدى. بۇل يىمپەرىياليزمىنىڭ جۇڭقودا 100 جىلدىان استام ۋاقتىتان بەركى ۇستەمدىگى وسۇدەن وشۇگە بەت العان بۇرىلىس كەزەڭ بولدى“.

مىنە وسىنداي اسقاق ارىنمەن وسىنداعى جەر دەم بەرىلدى. باس شۇجى شي جىينېڭ جوۋ دنلاي جولداستىڭ ىبىر اۋىنر باعاسىن اۋىزعا الدى: ”دۇنپە جۇىزىندەگى ەڭ شاعىن قولباشىللىق شتابىنان ەڭ ۇلكەن خالىق ازاتتىق سوعىسىنا قولباشىللىق ەتىلدى“.

تاغى دا تاۋعا قاراي جۇرگەندە ماۋ زىدۇڭ، جوۋ دنلاي جولداستىڭ بايىرىعى تۇراعى بار. كوز الدىڭىزدان ”جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىياسى ورتا- لىق كومىتەتىنىڭ سولتۇستىك شانشىيدى اينالا سوعىس جۇرگىزگەن جول كارتاسى“ كەزدەسەدى. سولتۇستىك شانشىيداعى ىبىر جىل 5 كۇندە 2000 نەشە شاقىرىم جولدى باىسىپ اينالا سوعىس جۇرگىزىپ، 12 اۋ- داندى، 38 قىستاقنى باىسىپ ىقتى. باس شۇجى شي جىينېڭ جاقىنداىپ بارىپ زەر سالا قارادى.

”جۇڭگو توڭگەرىسىنىڭ، ىسوز جوق، جە- ڭسىكە جەتەنتىدىگىنىڭ جاۋاىبىن وسى ارادان تاىۋعا بولادى. نەتكەن كورەگەندىك! ىتوراعا ماۋ زىدۇڭ وسى جەرەدە باتىس سولتۇستىك سوعىس مايدانىنا قولباشىللىق ەتىپ قانا قويماي، بۇكىل ەلدىڭ سوعىس مايدانىنا قولباشىللىق ەتكەن، سونمەن قاتار جاڭا يىلىك ورناتقاننان كە- يىنگى سىتەرگە وي جۇگىرتكەن“. ول ىبىر تارىجى شىندىقتى اۋىزعا الدى، ماۋ زىدۇڭ جولدىاس ەر- تەدە يان – انداعى كەىىندە »جىاشىنعا 300 جىل« اتتى شىعارمانى سىتىل دۇرىستاۋدىڭ ۇيرەنۇ خۇ- جاتى ەتىپ، جولداستاردى وسدان ساباق الۇعا ۇندەگەن بولاتىن.

بايىرىعى تۇراقتا كىتاپ ۇستەلى، قارىتا، قالام – سىيا سۇاىت، شىراعان، قازاندىق، تاس تىرىمەن، سۇيى بارلىعى تارىجىتان سىر شەرىتىپ تۇرعانداي. شاعىن اۋلادا كۇز سامالى 100 جىلدىق شىلان اعا- شنى قىزىل تۇسكە بويلاپتى.

ماۋ زىدۇڭ جولدىاس ۇنەمى كەپەتىن سۇرىعلت كونهتوز اسكەرى كىيىم ياڭجىياگوۋدا تۇرمىسى كە- شىرگەن 120 كۇندە ول 40 نەشە خۇجات، سونداي- اق 80 نەشە تەلەگىرماھا ىمانىتىن جازعان. تاۋ قوينائۇد- نان شاشقان شۇاق جۇڭگونى نۇرلاندىردى.

بايىرىعى تۇراقتىڭ تامىنا چاپسىرىلعان بىرنەشە اۋىنر ىسوز باس شۇجى شي جېينېڭنىڭ نازارىن اۋدار- دى. ول 1948 – جىلدىڭ كوكەنمى ەدى، ماۋ زىدۇڭ جولداس »جاعداي جوينىدەگى مالىمەتتە« مىنالار- دى ورتاعا قويدى: ”ساياسات پەن تاكىتىكا — پارتيا- نىڭ جانى، ىرا دارەجەلى باىشى جولداسنار، ىسوز جوق، تولقى نازار اۋدارۇ كەرەك، استە بىيعامدىققا سالىنۇعا بولمايدى“.

باس شۇجى شي جىينېڭ اسا بايىتىلىقپەن بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتى: ”ساياسات پەن تاكىتىكا — پارتىيانىڭ جانى، 100 جىلدىان بەرى پارتىيامىزدىڭ يدەيانى بىرلىككە كەلتىرىپ، اياق السىتى بىرلىككە كەلتىرىپ، ىبىر نىيەتپەن نىتىماقتاسا ەلعا باسا اۋىد- نىڭ، توڭگەرىستىڭ، قۇرىلىستىڭ، رەفورمانىڭ ۇلى جەڭىسى مەن شۇعالالى تايبىستارنى قول جەتكىزە اۋۇنىڭ سەبەبى پارتىيامىزدىڭ ماركىسىزمىنىڭ جەتەك- شىلىكىنە تاباندى بولىپ، بىيىكتە تۇرىپ السىستى بولجاپ، بولھاشى بەلگىسىنىن بولاشاعىن اڭغارىپ، رەال ماسەلەلەردى شەشۇمەن قوسا، ستىراتەگىيالىق ماسەلەلەرد